

ідентичності в Японії, та продовжилися в розвитку ідеї «Азії» як геополітичного та культурного простору, пов'язаного єдиною історичною місією. Географічні кордони «Азії» варіюються залежно від філософських та ідеологічних переконань окремих мислителів та ідеологів паназіатизму: від визнання Азією лише країн Далекого Сходу, до включення в цей простір Монголії та країн ісламу (філософія Окави Сюмея). Наповнення та розкриття поняття «Азія» є визначальним для подальшого розвитку як паназійських ідей, так філософсько-історичного дискурсу Японії межі століть.

Література:

- 1) Kakuzo O. The Ideals of the East: With Special Reference to the Art of Japan / Kakuzo Okakura. – Rutland: Charles E. Tuttle, 1970. – 244 p.
- 2) Saaler S. Pan-Asianism as an Ideal of Asian Identity and Solidarity, 1850–Present / S. Saaler, C. Szpilman. // The Asia-Pacific Journal. – 2011. – № 17. – P. 1-30.
- 3) Selden M. Nation, Region and the Global in East Asia: Conflict and Cooperation / Mark Selden. // The Asia-Pacific Journal. – 2010. – № 14. – P. 1-29.
- 4) Hui W. The Politics of Imagining Asia: Empires, Nations, Regional and Global Orders [Електронний ресурс] / Wang Hui – Режим доступу до ресурсу: <https://apjff.org/-Wang-Hui/2407/article.pdf>.

Філософські витоки дискурсивної політики

Єлизавета Борисенко

Національний університет «Кієво-Могилянська академія» (Київ)

Сучасність кидає людству все нові виклики. Глобальні економічні проблеми, екологічні кризи, соціальні конфлікти – усе це змушує постійно шукати нові виходи із ситуації, що постійно загострюється. Отже, сучасне суспільство потребує нових принципів та

цінностей, тому одним із рішень цієї проблеми може стати дискурсивна етика (К.-О. Апель, Ю. Габермас, В. Гьосле), суть якої зводиться до того, щоби на основі здорового суспільного діалогу знаходити вдалі компроміси. Відтак, Юрген Габермас, як один із можливих кроків, пропонує свою модель дискурсивної (деліберативної) політики.

Насамперед, дискурсивна політика спирається на давні традиції ліберальної теорії, що постає довкола розуміння свободи як необхідної прерогативи людської особистості. Таким чином, ми можемо простежити витoki лібералізму вже в Іммануїла Канта, який будує свою практичну філософію саме на основі того, що людина є вільною у виборі своїх дій, і по-справжньому моральний вчинок є лише актом вільної особистості.

Батько лібералізму Джон Локк наголошує, «оскільки люди... за природою всі вільні, рівні й незалежні, то нікого не можна вивести з цього стану... без його на те згоди» [Локк 2001, с. 180]. Від Дж. Локка й до сьогодні всі ліберальні теоретики так чи інакше обговорюють проблему людської свободи як засадничого принципу громадянського суспільства.

Дискурсивна етика має глибокі корені. Найпершим її джерелом є класична етика І. Канта, та пізніший її розвиток у Йоганна Готліба Фіхте. Теоретики етики дискурсу спираються на категоричний імператив, який передбачає універсальність та базується на раціональних принципах, проте ще є досить егоцентричним, оскільки людина «сама встановлює закон і пов'язує себе з ним» [Єрмоленко 1999, с. 11]. Дискурсивна етика, натомість, долає цей недолік, висуваючи імператив на новий суспільний рівень. Наприклад, Ю. Габермас вводить новий варіант формулювання категоричного імперативу – чини так, начебто ти є членом ідеальної комунікації.

Оскільки ми живемо в час переплетіння всіх можливих варіантів ціннісних установок, ми неодмінно маємо керуватися певними універсальними принципами, тому наступне, що переймає дискурсивна етика, є принцип інтерсуб'єктивності. Як пише Ю. Габермас: «Я у своєму тілі і як своє тіло знаходжу себе в інтерсуб'єктивному світі, за яким колективні живі світи як текст і контекст взаємно проникають один в одного, перекривають і переплітаються один з одним» [Габермас 1999, с. 314]. Таку думку ми

знаходимо ще у Й.Г. Фіхте, який говорить, що “Я” конститує себе, натрапляючи на інше Я: «У цьому розрізненні через протилежне суб'єкт взаємно визначає та обумовлює поняття про себе як вільну істоту й поняття про розумну істоту поза ним, так само вільним» [Фіхте 2014, с. 42]. Тож сфера свободи дії “Я” закінчується там, де починається свобода іншого “Я”. Подібні міркування наявні й у такого теоретика лібералізму як Джон Стюарт Міл, котрий говорить: «...Той факт, що людина живе в суспільстві, обумовлює необхідність, щоб кожен обмежував себе в стосунках з іншими людьми дотриманням певної лінії поведінки. Ця поведінка полягає, по-перше, в тому, щоб особа не завдавала шкоди інтересам інших...» [Міл 2001]. Тобто, свобода дій одного індивіда закінчується там, де існує загроза свободі іншого.

Поняття інтерсуб'єктивності приводить нас до концепту життєвого світу, що бере початок уже в Едмунда Гуссерля. Він констатував, що ми живемо в спільному для всіх життєвому світі, оскільки однаково сприймаємо цей світ. Оскільки життєвий світ є інтерсуб'єктивним, він переживається індивідом як спільний для нього та інших людей. Таким чином, життєвий світ – це тло первинних даностей, світ довкола нас, у якому розгортається наш досвід. Таке уявлення Ю. Габермас доповнює та розширює, застосовуючи його до своєї концепції комунікативної дії. При розробці останньої, теоретики дискурсивної етики звертаються до філософії мови, а саме: теорії мовних актів Джона Остіна та Джона Сьорля, що розглядають прагматичний бік мовленнєвих дій.

Отже, дискурсивна політика увібрала в себе досвід ліберальної традиції, запозичує та розвиває свої ідеї з філософського доробку І. Канта, Й. Г. Фіхте, феноменології Е. Гуссерля, а також враховує досвід лінгвістичної філософії Дж. Остіна та Дж. Сьорля.

Література:

- 1) Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія / Ю. Габермас. – К.: Лібра, 1999. – С. 287-324.
- 2) Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія / А. М. Єрмоленко. – К.: Лібра, 1999. – 487 с.
- 3) Лок Дж. Два трактати про врядування / Дж. Лок. – К.: Основи, 2001. – 274 с.

4) Міл Дж. С. Про свободу // Міл Дж. С. Про свободу. Роздуми про представницьке врядування. Про поневолення жінок / Дж. С. Міл. – К.: Основи, 2001. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/mill/mill.htm>

5) Фихте И. Г. Основа естественного права по принципу наукоучения: / Иоганн Готлиб Фихте; пер. с нем. А. К. Судаков. – М.: Канон + РООИ Реабилитация, 2014. – 392 с.

Історико-філософські рецепції у творчості Гілберта Кіта Честертона

Ян Бородій

Національний Університет «Києво-Могилянська академія» (Київ)

Гілберт Кіт Честертон (1874-1936) – видатний неоапологет католицизму, який творив на межі дев'ятнадцятого і двадцятого століть. У його творчому доборку можна зауважити як чисту апологетику, так і художню літературу, а найбільшу дослідницьку цінність містять праці «Єретики», «Вічна людина» та «Ортодоксія». Оскільки Г. Честертон був католиком, він насамперед, зазнав впливу Т. Аквіната, Франциска та Д.Г. Ньюмана. Проте в якості палкого полеміста він також переосмислював роботи Ф. Ніцше, Е. Гуссерля та інших.

Перший літературний «трактат» Г. Честертон називався «Єретики», у ньому автор піддає критичному аналізу філософсько-світоглядні погляди письменників того часу: Б. Шоу, Г. Уеллса, Р. Кіплінга, Р.Л. Стівенсона та інших. Стиль Г. Честертон проявляється в тому, що він постійно зачіпає філософські проблеми й часто робить це з використанням риторичних прийомів – метафор, парадоксів, оксюморонів тощо. У самому мисленні Г. Честертон закладена парадоксальність, але ці парадокси не можна порівнювати з парадоксами, наприклад, Оскара Уайльда, тому що в останнього парадокс панує над істиною, а у Г. Честертон істина «стає на голову, щоби її помітили». Щодо впливу, то в цій збірці сама конструкція передбачає й полеміку, і